

MILLIY BARQAROR TRANSPORT STRATEGIYASINI AMALGA OSHIRISH YO'L XARITASI

Amirova Nigora Ziyoviddinovna
Toshkent davlat transport universiteti
Magistratura 1-bosqich talabasi

Annotatsiya:

O'zbekiston Respublikasi Barqaror (Yashil) transport strategiyasini samarali amalga oshirish uchun aniq yo'l xaritasi ishlab chiqilishi zarur. Bu yo'l xaritasi 2025-2030 yillar davomida amalga oshiriladigan asosiy chora-tadbirlarni, ularning muddatlari, mas'ul ijrochilar va moliyalashtirish manbalarini o'z ichiga olishi kerak.

Аннотация:

Для эффективной реализации Стратегии устойчивого (зелёного) транспорта Республики Узбекистан необходимо разработать чёткую «дорожную карту». Эта «дорожная карта» должна включать основные мероприятия, которые будут осуществляться в 2025–2030 годах, сроки их выполнения, ответственных исполнителей и источники финансирования.

Kirish

Mamlakatimizda "Yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish maqsadida ko'pgina qarorlar va tadbirkorlikka yangi imkoniyatlar ochib berilmoqda. Xususan "yashil tadbirkorlik" bilan shug'ullanuvchi korxonalar ko'plab imtiyozlar va qo'llab-quvvatlashlarga ega bo'lishi mumkin. O'zbekiston hukumati ham ekologik toza va barqaror faoliyat yuritayotgan tadbirkorlarni rag'batlantirishga intilmoqda. Quyida bunday imtiyozlar keltirilgan:

Yashil tadbirkorlarga beriladigan asosiy imtiyozlar:

1. Soliq imtiyozlari

Yashil texnologiyalarni joriy qilgan korxonalar foyda solig'idan yoki mulk solig'idan vaqtincha ozod etilishi mumkin.

Ba'zi hollarda QQS (qo'shilgan qiymat solig'i) bo'yicha imtiyozlar beriladi, ayniqsa qayta tiklanuvchi energiya qurilmalari importida.

2. Davlat subsidiyalari va grantlar

Ekologik toza mahsulot ishlab chiqarishga yo'naltirilgan loyihalar davlat tomonidan moliyalashtiriladi yoki subsidiyalanadi.

O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi yoki Ekologiya vazirligi tomonidan "yashil iqtisodiyot" doirasida grantlar ajratiladi.

3. Imtiyozli kreditlar

Yashil texnologiyalarni sotib olish yoki ishlab chiqarish uchun past foizli yoki foizsiz kreditlar beriladi.

Masalan, energiya samarador uskunalari yoki quyosh panellari sotib olishda banklar orqali maxsus kredit liniyalari mavjud.

4. Bozorda ustuvorlik

Ekologik sertifikatga ega mahsulotlar ko'pincha ichki va tashqi bozorlarda yuqori baholanadi.

Mahsulotga "eko" yorlig'i qo'yish marketingda afzallik beradi va iste'molchilar ishonchini oshiradi.

5. Yer va infratuzilma bo'yicha yengilliklar

Ekologik loyihalar uchun yer maydonlari ajratishda yengilliklar berilishi mumkin.

Ba'zida ishlab chiqarish infratuzilmasi (elektr, suv, yo'l) uchun subsidiya yoki bepul ulanish imkoniyati taqdim etiladi.

6. Eksportni qo'llab-quvvatlash

Yashil mahsulotlar eksport qiluvchi korxonalar uchun bojxona to'lovlari bo'yicha chegirmalar va eksport kreditlari berilishi mumkin.

Ba'zi hollarda eksportda qatnashish uchun ko'rgazmalarda ishtirok etish xarajatlari davlat hisobidan qoplanadi.

"Yashil tadbirkorlik" nafaqat atrof-muhit uchun foydali, balki iqtisodiy jihatdan ham tadbirkor uchun samarali yo'ldir. Davlatning bu sohaga qaratgan imtiyozlari uni jadal rivojlantirishga turtki bo'lmoqda.

Xulosa. O'zbekiston Respublikasi barqaror (yashil) transport strategiyasini ishlab chiqish yo'lida olib borilgan yechimlar tahlili natijalari, transport tizimini yanada ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan samarali holatga keltirish zarurligini ko'rsatdi.

Tahlilga ko'ra, quyidagi asosiy strategik yechimlar mamlakat uchun eng maqsadga muvofiq hisoblanadi:

Barqaror jamoat transportini rivojlantirish – Toshkent metrosining yangi liniyalarini qurish, Samarqandda elektrobuslar parkini kengaytirish, Andijon va Namanganda jamoat transporti yo'nalishlarini optimallashtirish.

Elektromobillarni rag'batlantirish – 2024-yilda hukumat tomonidan elektromobillar uchun bojxona to'lovlarini bekor qilish tashabbusi qabul qilindi. Biroq, mamlakat bo'yicha quvvatlash stansiyalari soni hanuz yetarli emas – ayniqsa viloyatlarda.

Velosiped infratuzilmasini rivojlantirish – Samarqandda 2023-yilda birinchi veloyo'laklar sinov tariqasida ishga tushirildi. Bunday tashabbuslarni boshqa shahar va tumanlarga kengaytirish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli farmoni – “2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”.
2. O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi. (2023). Transport tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha davlat dasturi.
3. Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi. (2024). Atmosferani muhofaza qilish bo'yicha hisobot.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. (2023). Barqaror transport strategiyasi konsepsiyasi (loyiha hujjati).
5. United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). (2021). Sustainable Urban Transport in Central Asia: Regional overview.
6. Asian Development Bank (ADB). (2022). Green Transport Development in Uzbekistan: Opportunities and Challenges.
7. World Bank. (2023). Toward Green and Inclusive Mobility in Uzbekistan.